

Skatteregler og velferdsordninger for selvstendig nærings- drivende

Notat 2016

Proba-notat 2016, Prosjekt nr. 16041

ISSN: 1891-8093

AG/Sea, 20.11.2016

--

Offentlig

--

Innhold:

	1	
1	INNLEDNING	1
2	SELVSTENDIG NÆRINGSDRIVENDE	2
2.1	Definisjoner og begreper	2
2.2	Omfang	3
2.3	Inntekter	7
2.4	Kjennetegn ved selvstendig næringsdrivende	9
3	SKATTEREGLER FOR SELVSTENDIGE	13
4	SELVSTENDIG NÆRINGSDRIVENDES RETTIGHETER I FOLKETRYGDEN.....	15
5	BRUK AV FOLKETRYGDENS ORDNINGER.....	19
5.1	Selvstendiges kjøp av forsikring av sykepengeytelser	19
5.2	Selvstendiges mottak av sykepenger.....	22
5.3	Anslag på ytelse per sysselsatt.....	24
5.4	Andre ytelser	26
5.5	Forskjeller i skattebetalinger	27
6	SAMLET VURDERING	29
	KILDER	31

1 Innledning

Veksten i delingsøkonomien har aktualisert spørsmålet om skattesystemet, velferdsordningene og andre regler og ordninger bidrar til å favorisere enkelte former for organisering av næringsvirksomhet framfor andre. I denne rapporten dokumenterer vi forskjeller i skatteregler og regler for bruk av folketrygden for henholdsvis lønnstakere og selvstendig næringsdrivende. Videre dokumenterer vi hva som begrunnet den forskjellsbehandlingen vi har i dag og vi holder omfanget av fordelene for selvstendig næringsdrivende opp mot ulempene.

2 Selvstendig næringsdrivende

2.1 Definisjoner og begreper

Begrepet selvstendig næringsdrivende brukes ikke konsekvent. Den snevreste betydningen er at dette kun gjelder personer som driver enkeltpersonforetak og som har dette som hovedinntekt. Mange driver selvstendig næringsvirksomhet ved siden av å være ansatt eller ha en annen hovedinntekt. Det finnes også andre selskapsformer som innebærer som innebærer at eier har ubegrenset ansvar for den virksomheten de driver. Eierne av denne typen selskap (ANS, DA, KS, mv.) er ikke selvstendig næringsdrivende (med mindre de driver annen type virksomhet i tillegg), men de er personlig næringsdrivende.

I tillegg vil enkelte se på personer som eier og er eneste ansatte i aksjeselskap som selvstendige, men rettslig sett står disse i en helt annen stilling.

Ettersom nesten alt tallmaterialet i rapporten er basert på eksisterende statistikk, har vi ikke hatt mulighet til å bruke samme definisjon overalt, men har basert framstillingen på de avgrensninger som er brukt i de ulike statistikkene.

Slik vi bruker begrepet ”selvstendig næringsdrivende”, inkluderer dette bare personer som driver enkeltpersonforetak. Vi bruker begrepet personlig næringsdrivende om alle som driver forretningsvirksomhet for eget ansvar. Av språklige hensyn bruker vi også den korte formen ”selvstendige” når vi omtaler selvstendig næringsdrivende. Mange vil også oppfatte frilansere som selvstendige, men hos oss er de ikke medregnet i ”selvstendige”.

I inntektsstatistikken bruker SSB i hovedsak ikke begrepet selvstendig næringsdrivende, men derimot personlig næringsdrivende som inkluderer eiere av selskap med ubegrenset ansvar.

Hos SSB heter det¹

Personlig næringsdrivende er definert som en person som driver næringsvirksomhet for egen regning og risiko, og som er pliktig til å dokumentere næringsinntekt som vedlegg til selvangivelsen.

I en del av SSBs statistikker er personer avgrenset etter hvilken inntektstype som er hovedinntekt.

I deler av inntektsstatistikken til SSB vises det ikke tall for alle personlig næringsdrivende etter definisjonen over, men bare for næringsdrivende i enkeltpersonforetak. I 2014 var det 126 000 personlig næringsdrivende. Av disse var 108 000 i enkeltpersonforetak. SSB viser ikke hvilke organisasjonsformer de

¹ Jf. ”Om statistikken” Inntekter, personlig næringsdrivende, 2014, <http://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/statistikker/ifpn/aar/2015-12-03?fane=om#content>

resterende bruker, men så vidt vi forstår, er de aktuelle andre selskapsformene "Ansvarlig selskap" og "Selskap med delt ansvar".

Det er Arbeidskraftsundersøkelsene som er beste kilde for lange tidsserier for utviklingen i antall sysselsatte og fordeling på yrkesstatus, mv. AKU er også en viktig kilde for sysselsettingsdata i nasjonalregnskapet.

I AKU spørres individene om bakgrunnsinformasjon samt arbeid i en gitt uke. De spørres om de hadde inntektsgivende arbeid i den aktuelle uken eller om de var midlertidig fraværende fra et arbeidsforhold. Hvis de hadde ett arbeidsforhold, spørres det om de arbeidet som ansatt eller selvstendig². Hvis de hadde flere enn ett arbeidsforhold, spørres de om hovedarbeidsforholdet, definert ved den jobben hvor vedkommende vanligvis arbeider mest. Det er svaret på spørsmålet om hovedarbeidsforhold som definerer hvilken yrkesstatus som registreres for vedkommende.

Folketrygdloven (§1-10) har en egen definisjon av hva som menes med selvstendig næringsdrivende, i tillegg til definisjon av hhv arbeidstaker og frilanser. Det er disse definisjonene som er bestemmende for hvilke rettigheter og plikter de har etter folketrygdloven. Med selvstendig næringsdrivende menes i folketrygdloven enhver som for egen regning og risiko driver en vedvarende virksomhet som er egnet til å gi nettoinntekt. Med unntak presiseringen av "vedvarende virksomhet som er egnet til å gi nettoinntekt", samsvarer denne definisjonen med SSBs avgrensning av selvstendig næringsdrivende.

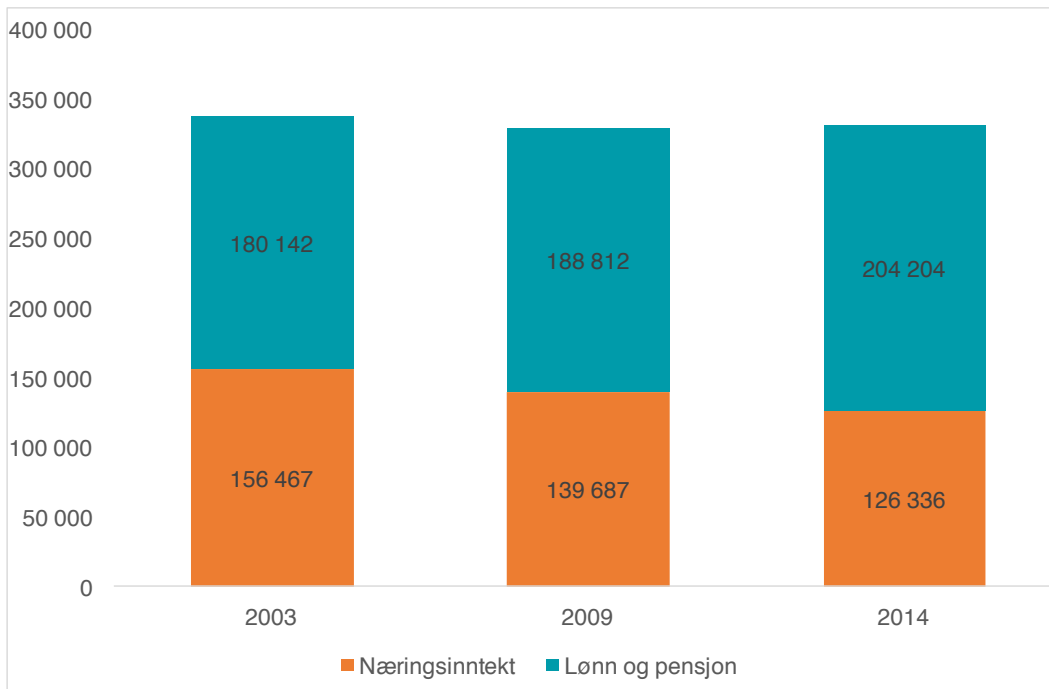
Ved avgjørelsen av om en person skal regnes som selvstendig næringsdrivende etter folketrygdloven, legges det blant annet vekt på om virksomheten har et visst omfang, om vedkommende har ansvaret for resultatet av virksomheten, om vedkommende har arbeidstakere i sin tjeneste eller nytter frilansere, om vedkommende driver virksomhet fra et fast forretningssted, om vedkommende har den økonomiske risikoen for virksomheten og om vedkommende bruker egne driftsmidler.

2.2 Omfang

I 2014 var det vel 126 000 personlig næringsdrivende med næringsinntekt som hovedinntekt (jf. Figur 2-1).

² Spørsmålet som brukes for å definere individenes status lyder: Arbeidet du som ansatt, som selvstendig eller som familiemedlem uten avtalt lønn?

Figur 2-1 Antall personlig næringsdrivende, fordelt etter hovedinntekt.

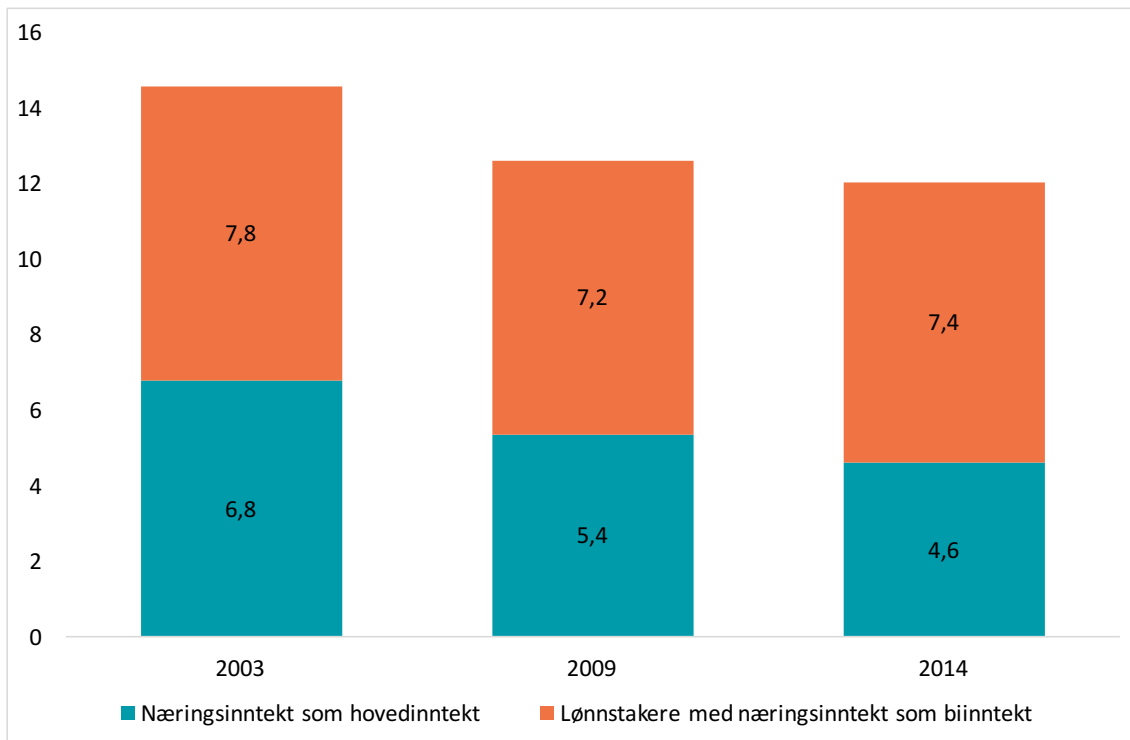

Kilde: Innteks- og formuesundersøkelsen (SSB) 2003-2008, Inntektsstatistikken for personlig næringsdrivende (SSB) 2009-2014.

Ytterligere 204 000 personer hadde lønn og pensjon som hovedinntekt og næringsinntekt som biinntekt. Det er med andre ord en større gruppe "deltidsentreprenører" blant personer med næringsinntekt i Norge enn personlig næringsdrivende som har dette som hovedinntektskilde. Mens gruppen med næringsinntekt som hovedinntekt har falt de senere årene (fra 156 000 i 2003 til 126 000 i 2014), har gruppen med næringsinntekt som biinntekt steget (fra 180 000 i 2003 til 204 000 i 2014).

Personlig næringsdrivende med næringsinntekt som hovedinntekt utgjør 4,8 prosent av de sysselsatte i Norge i 2014 (jf. Figur 2-2). Stadig flere sysselsatte i landet har ført til at begge andelene har falt. Andelene i figuren er beregnet ut fra en forutsetning om at alle personlig næringsdrivende er sysselsatt. Dette er ikke helt riktig, men vi kjenner ikke til hvor mange som bare har eierinntekt.

Figur 2-2: Andel av totalt antall sysselsatte som er personlig næringsdrivende. Prosent

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen (SSB) 2003-2008, Inntektsstatistikken for personlig næringsdrivende (SSB) 2009-2014, Nasjonalregnskapet

Figur 2-3 viser utviklingen i andelen selvstendig næringsdrivende blant de sysselsatte siden 1970. Ettersom det er en høy andel selvstendige i jordbruk og fiske og det har vært nedgang i sysselsettingen i disse næringene, viser vi utviklingen med og uten disse næringene.

Det har vært en nesten kontinuerlig nedgang i andelen selvstendige. Holder man jordbruk og fiske utenfor, finner man tegn til at fallet i andelen selvstendig nesten har stoppet opp. Andelen selvstendige er 5,6 prosent medregnet jord-, skogbruk og fiske, og 4,2 uten disse næringene.

Vi mener å kunne spore en viss sammenheng med konjunktursituasjonen; andelen selvstendige ligger jevnt over noe lavere i år med høy arbeidsledighet. Det er omlag ett års tidsetterslep mellom ledigheten og andelen selvstendige. Den relativt lave andelen selvstendige de senere årene kan dermed kanskje forklares av at ledigheten har vært høy sammenlignet med de andre årene i figuren.

Figur 2-3: Selvstendige som andel av sysselsatte 1996-2015³. Prosent.

Kilde: Årlig nasjonalregnskap (1970-2013), anslag basert på AKU (2014 og -15)

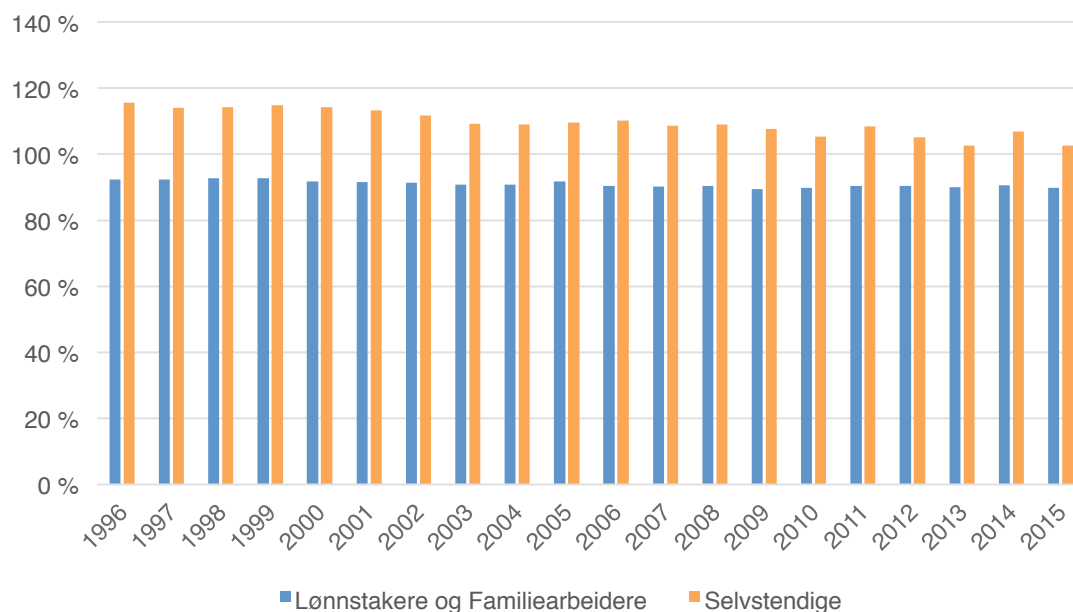
Figur 2-3 er basert på nasjonalregnskapet, som i sin tur bygger tall for antall sysselsatte på Arbeidskraftundersøkelsen (AKU). AKU er basert på personlige intervjuer for en gitt uke. De personene som svarer at de hadde inntektsgivende arbeid, får spørsmål om de arbeidet som ansatt/frilanser, selvstendig eller familiemedlem. Hvis de oppgir flere arbeidsforhold, får de spørsmål om hvert enkelt. Vi vet ikke hvordan personer som ikke arbeider i enkeltpersonforetak, men er eier i andre foretaksformer med ubegrenset ansvar vil svare på spørsmål om sysselsettingsstatus. I AKU kan man dermed også beregne andelen som arbeider både som ansatt og selvstendig, men i publiserte tabeller, er personene karakterisert enten som lønnstakere eller selvstendige. Sammenligning av Figur 2-2 og Figur 2-3 viser at det er langt flere som oppgir arbeidsforholdet som selvstendig som hovedarbeidsforhold (5,6 prosent) enn som har næringsinntekt som hovedinntekt (4,6 prosent). Dette kan kanskje forklares med at AKU registrerer aktiviteten og ikke inntekten. Kanskje er det mange som regner arbeidet som selvstendig som hovedaktivitet selv om dette gir mindre inntekter enn vedkommendes lønnsarbeid.

Selvstendige arbeider i gjennomsnitt mer per uke enn lønsmottakere, men forskjellen er blitt en del redusert de siste 20 årene. I 1996 arbeidet selvstendige i

³ Det var en større omlegging i AKU i 2006. I figuren har vi brukt "ny AKU" for 2006 og framover. For 2006, har SSB også beregnet tall med gammel metode. Valg av metode hadde ingen betydning for andelen selvstendige dette året.

gjennomsnitt 116 prosent av vanlig arbeidstid⁴, mens lønnstakere arbeidet 92 prosent. I 2015 var dette redusert til henholdsvis 103 og 90 prosent.

Figur 2-4: Ukeverk per sysselsatt, lønnstakere og selvstendige. 1996-2015.
Prosent av ukeverk

Kilde: SSB, AKU

2.3 Inntekter

Tabell 2-1 viser personlig næringsdrivende med næringsinntekt som hovedinntekt, i gjennomsnitt hadde en bruttoinntekt på 668 000 kroner i 2014, hvorav næringsinntekten utgjorde nesten 550 000 kroner.

⁴ Vi kjenner ikke til hvordan "vanlig arbeidstid" er blitt definert over tid, men de senere år er det brukt 37 timer per uke som vanlig arbeidstid for både selvstendige og lønnstakere, bortsett fra hvis lønnstakerne oppgir en lavere "vanlig arbeidstid" for sitt yrke. Jf. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/aku/kvartal/2016-07-29?fane=om#content>

Tabell 2-1: Gjennomsnittlig inntekt for personlig næringsdrivende. 2014. Beløp i kroner

	Alle med næringsinntekt	Næringsinntekt som hovedinntekt	Næringsinntekt som biinntekt
Bruttoinntekt	613 200	668 100	579 200
Næringsinntekt	243 400	549 400	54 100
Lønn og pensjon	314 900	63 600	470 400
Kapitalinntekter	53 400	53 000	53 600
Antall personlig næringsdrivende	330 540	126 336	204 204

Kilde: SSB, Inntektsstatistikk for personlig næringsdrivende

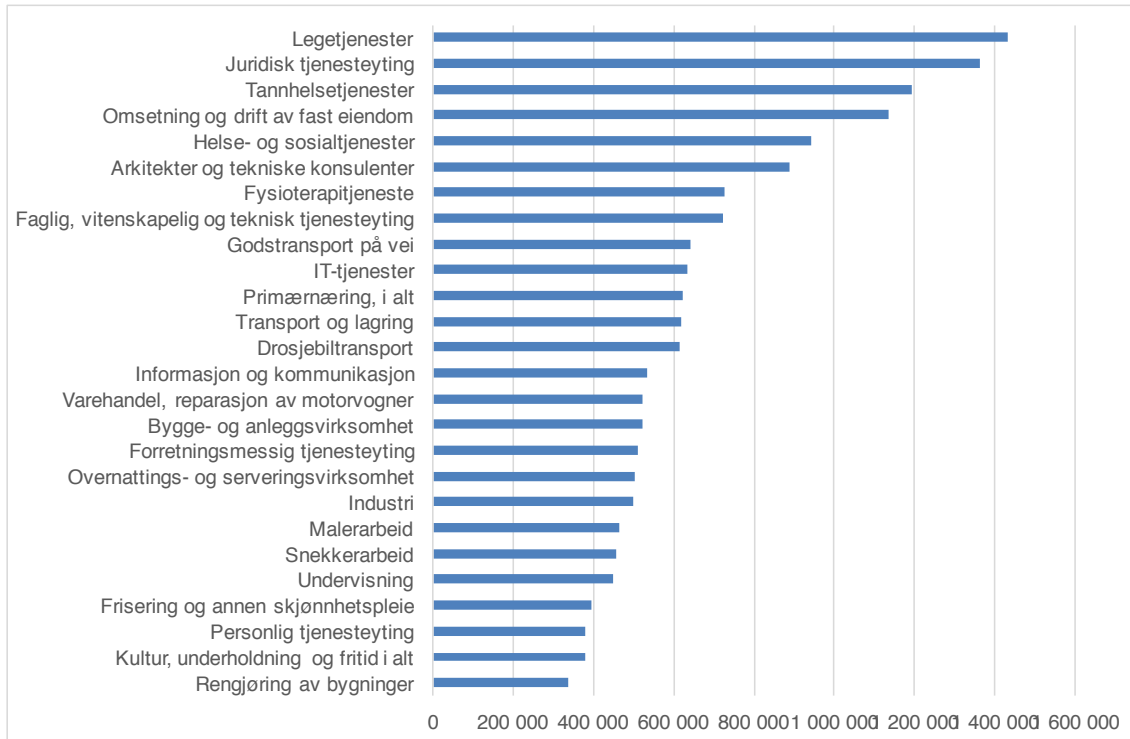
De med lønn og pensjon som hovedinntekt, men med næringsinntekt i tillegg, hadde en betydelig lavere gjennomsnittsinntekt. For den siste gruppen, utgjorde næringsinntekt i gjennomsnitt vel 50 000 kroner. Tallene i tabellen gjelder alle personlig næringsdrivende, også de som bruker andre organisasjonsformer enn enkeltpersonforetak.

Figur 2-5 viser at det er stor variasjon mellom ulike næringer i gjennomsnittlig inntektsnivå for selvstendig næringsdrivende. Tallene omfatter kun personer i enkeltpersonforetak som har næringsinntekt som hovedinntekt. Næringer med færre enn 1 000 selvstendige er ikke vist.

Leger, tannleger og næringsdrivende innenfor juridisk tjenesteyting har høyest inntekt, mens renholdere og selvstendig næringsdrivende innenfor kultur, underholdning og fritid har lavest.

I gjennomsnitt har eiere av enkeltpersonforetak som har næringsinntekt som hovedinntekt en bruttoinntekt på 618 000.

Figur 2-5: Gjennomsnittlig brutto inntekt for personlig næringsdrivende i enkelt-personforetak. Næringsfordelt. Kroner. 2014

Kilde: SSB, Inntektsstatistikk for personlig næringsdrivende

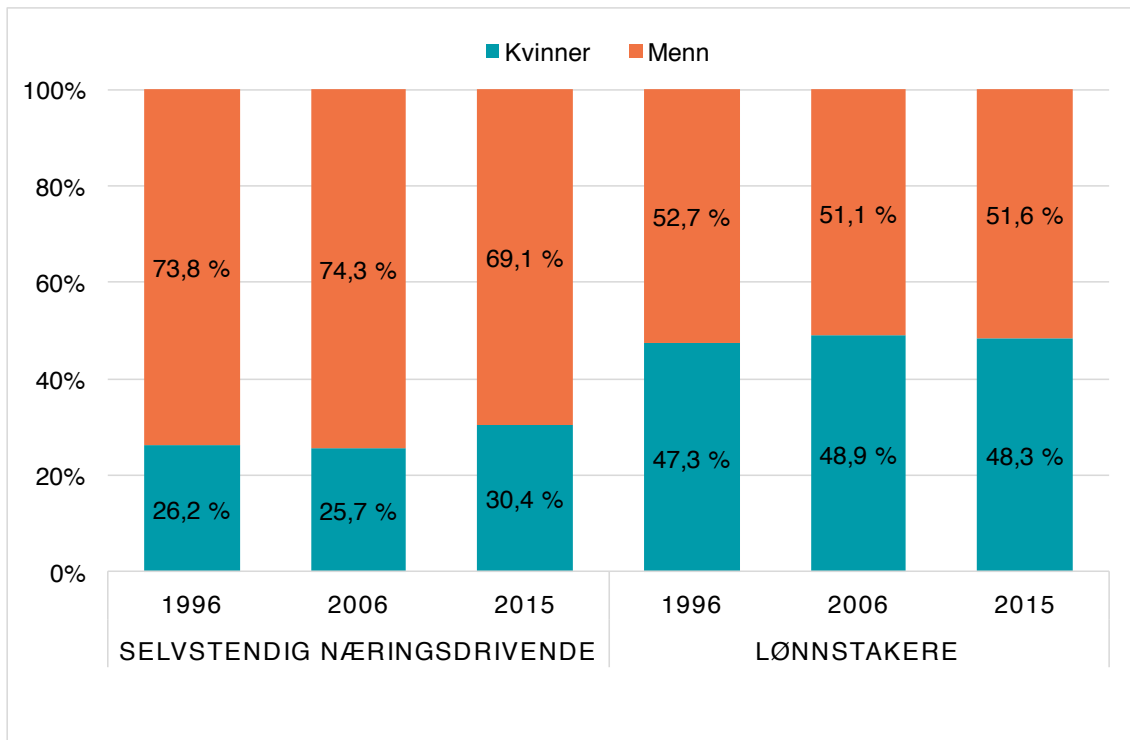
SSB offentliggjør ikke tilsvarende tall for lønnstakere. I 2014 hadde alle som hadde lønnsinntekt, en gjennomsnittlig lønnsinntekt på kr. 313 000. SSBs lønnsstatistikk viser at gjennomsnittlig månedslønn i 2014 var 42 300 kr. Dette tilsvarer en årslønn på 512 000 kroner. Det er neppe tvil om selvstendig næringsdrivende i gjennomsnitt tjener mer enn lønnstakere. Menon (2016) gjengir tall fra Levekårsundersøkelsen 2013. Den viser at selvstendig næringsdrivende i gjennomsnitt tjente kr. 500 000, mens tilsvarende tall for ansatte var kr. 480 000.

2.4 Kjennetegn ved selvstendig næringsdrivende

Kjønn- og aldersfordeling

Mens det er nesten like høy andel kvinner som menn blant lønnstakere, er kvinner klart underrepresentert blant selvstendig næringsdrivende (se Figur 2-6). Andelen kvinner blant selvstendig næringsdrivende har lenge ligget under 30 prosent, men har i løpet av de siste 5-10 årene hatt en jevn økning til litt over 30 prosent i 2015.

Figur 2-6 Selvstendig næringsdrivende og lønnstakere - kjønnsfordeling.

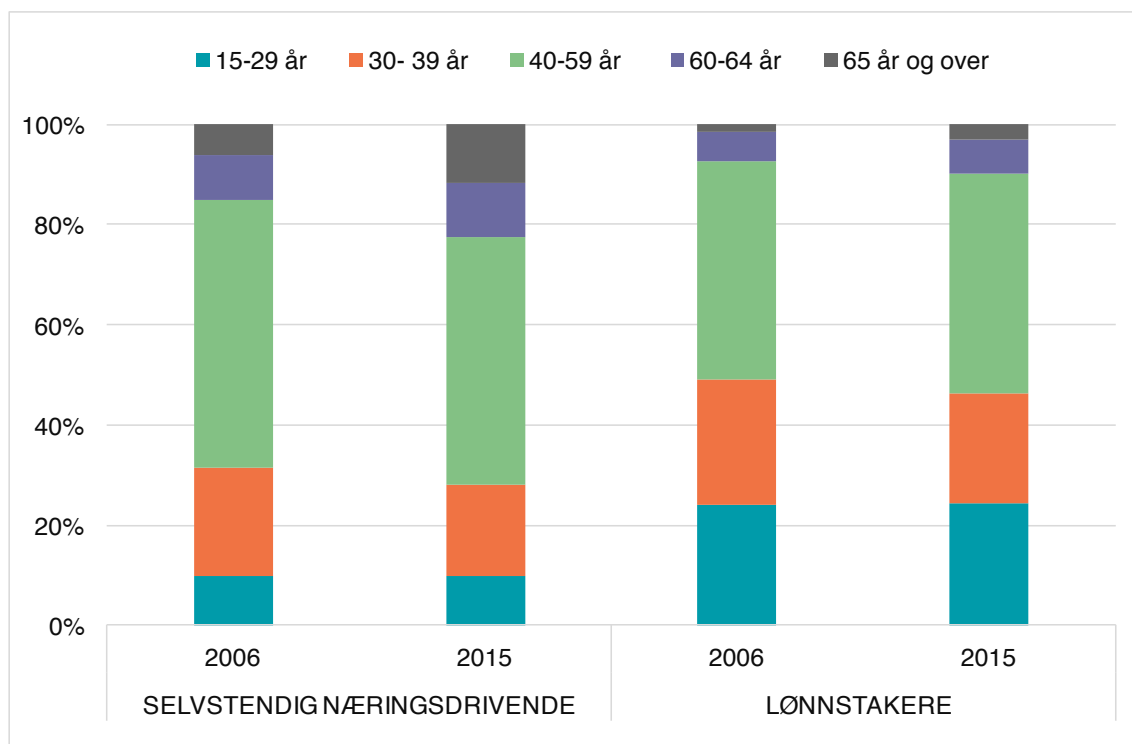

Kilde: AKU, SSB

Lav andel kvinner blant selvstendige henger sammen med at få kvinner arbeider i sektorer med høy andel selvstendige, og da særlig i landbruk og fiske. Men AKU viser også at andelen av de sysselsatte som er selvstendige er lavere blant kvinner enn blant menn innenfor nesten alle næringer. Bare innenfor "personlig tjenesteyting" er andelen selvstendige høyere blant kvinner enn blant menn (henholdsvis 22 og 18 prosent).

Figur 2-7 viser at selvstendig næringsdrivende er noe eldre enn lønnstakere. Andelen personer under 30 år er mer enn dobbelt så stor blant lønnstakere som blant selvstendig næringsdrivende. I den andre enden ser vi at andelen personer over 60 år utgjør en betydelig større andel blant selvstendig næringsdrivende sammenlignet med lønnstakere.

Figur 2-7 Aldersfordeling for selvstendig næringsdrivende og lønnstakere

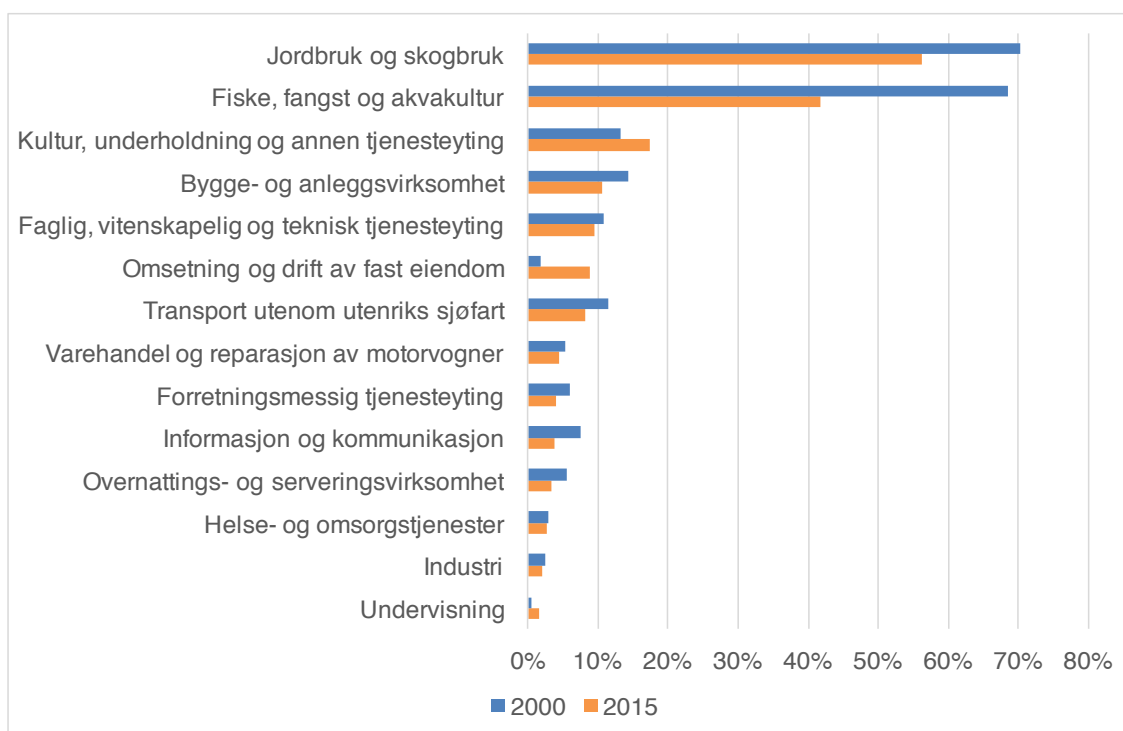

Kilde: AKU (SSB)

Næringsfordeling

Andelen selvstendige har falt i nesten alle næringer fra 2000 til 2015 (jf. Figur 2-8). Næringene "kultur, underholdning og annen tjenesteyting", "Omsetning og drift av fast eiendom" samt "Undervisning" er de eneste unntakene. Hovednæringer som ikke er vist i figuren har svært lav andel selvstendige. Primærnæringene har fortsatt høyest andel selvstendige.

Figur 2-8 *Andel selvstendige i utvalgte næringer. Sysseleatte personer. 2000 og 2015*

Kilde: Årlig nasjonalregnskap (SSB)

Andre egenskaper

Menon Business Economics presenterte tidligere i år en rapport om selvstendig næringsdrivende, laget på oppdrag for NHO. Rapporten er delvis basert på registerdata som vi ikke har tilgang til. I rapporten brukes det i mange sammenstillinger en annen definisjon av selvstendige enn den vi har benyttet.⁵

Menon viser bl.a. at

- Innvandrere er underrepresentert blant selvstendige
- Andelen selvstendige er høyest i Hedmark, Nord-Trøndelag og Sogn og Fjordane
- Utenfor primærnæringene er andelen selvstendige høyest i Oslo og Akershus
- Selvstendige har jevnt over lav utdanning (høy andel med grunnskole som høyeste fullførte utdanning)

⁵ Menon inkluderer selvstendige som har over 2G i inntekt og som har næringsinntekt som hovedinntekt. Menon inkluderer også de som har eget AS uten andre ansatte.

3 Skatteregler for selvstendige

Det er ikke særskilte skatteregler for selvstendige, men næringsinntekt beskattes annerledes enn lønnsinntekt og velferdsytelser. Det er også ulike skatteregler for henholdsvis enkeltpersonforetak og deltakere i deltakerlignede selskaper. Presentasjonen og beregningene i dette kapitlet er basert på reglene for enkeltpersonforetak.

Forskjellene i beskatning mellom lønnstakere og selvstendig næringsdrivende gjelder i hovedsak arbeidsgiveravgift, trygdeavgift samt minstefradrag i grunnlaget for skatt på alminnelig inntekt.

Arbeidsgiveravgift

Det betales arbeidsgiveravgift av lønn og annen godtgjørelse til lønnstakere. Satsen varierer mellom landsdelene. Maksimal sats er 14,1 prosent. SSB har beregnet at i gjennomsnitt ble det i 2014 og -15 betalt arbeidsgiveravgift tilsvarende 13,02 og 13,04 prosent av grunnlaget (jf. Kilde: <http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/agrl/aar>).

Trygdeavgift

Næringsinntekt inngår i personinntekt som gir grunnlag for betaling av trygdeavgift. Personinntekt fra næringsinntekt beregnes ut fra den såkalte foretaksmodellen. I hovedsak innebærer modellen at næringsinntekt beregnes ut fra salgsinntekter fratrukket driftsutgifter, renteutgifter og normal avkastning på investert kapital utenom finansaktiva og gjeld og finansaktiva.

Det er tre ulike satser for trygdeavgift:

1. For lønn (alder 17-69 år) og primærnæringsinntekt innenfor fiske, fangst og barnepass
2. Annen næringsinntekt
3. Pensjonsinntekt osv. samt lønn og næringsinntekt (personer yngre enn 17 år og eldre enn 69 år)

Vi antar at det er forskjellen mellom næringsinntekt utenfor fiske og lønnsinntekt for sysselsatte i alderen 17-69 år som er mest relevant.

Det beregnes ikke trygdeavgift på inntekter under et minstenivå. Hvis inntekten overstiger nivået, beregnes det trygdeavgift av hele inntekten, men slik at trygdeavgiften ikke utgjør mer enn 25 prosent av inntekten utover minstenivået. Satsene for årene er gjengitt i Tabell 3-1.

Tabell 3-1: Satser og bunnfradrag for trygdeavgift. 2011-15

	2011	2012	2013	2014	2015
Næringsinntekt, utenom fiske, sats i %	11	11	11	11,4	11,4
Lønn, sats i %	7,8	7,8	7,8	8,2	8,2
Laveste inntekt som gir grunnlag for trygdeavgift, kr.	39 600	39 600	39 600	49 650	49 650

Kilde: www.skatteetaten.no

Lavere trygdeavgiftssats for fiske og fangst har sammenheng med at disse næringene betaler produktavgift som blant annet skal dekke differansen mellom 8,2 prosent og 11,4 prosent trygdeavgift. Vi har ikke sammenlignet produktavgiften med næringens fordel av lav trygdeavgift.

I sum utgjør trygdeavgift og arbeidsgiveravgift 21,2 prosent av lønn og 11,4 prosent av næringsinntekt.

Minstefradrag ved skatt på alminnelig inntekt

Ved beregning av grunnlag for skatt på alminnelig inntekt kan lønnstakere trekke fra enten faktiske utgifter til skattepliktig inntekt (f.eks. utgifter til arbeidsklær, overnatting knyttet til arbeid, hjemmekontor, mv.) eller et minstefradrag. De aller fleste velger minstefradraget fordi det overstiger faktiske utgifter. Selvstendige har ikke rett til minstefradrag. I 2015 var skattesatsen 27 prosent. For 2016 er den redusert til 25 prosent.

Minstefradraget tilsvarer hele lønnsinntekten på lave nivåer, 43 prosent av inntekten for de med inntekt mellom omlag kr. 74 000 og 213 000 og kr. 91 450 for personer med høyere inntekter. For de som har maksimalt fradrag, gir dette en skattereduksjon på kr. 22 863. I fravær av ordningen med minstefradrag ville lønnstakerne kunnet få samme rett som selvstendige til å trekke fra faktiske utgifter. Hvis man hadde fjernet ordningen med minstefradrag, men i stedet gitt samme muligheter for fratrukk for faktiske utgifter ved beregning av alminnelig inntekt, ville skatteøkningen for de aller fleste blitt mindre enn kr. 22 863.

4 Selvstendig næringsdrivendes rettigheter i Folketrygden

Folketrygdloven gir rett til økonomisk kompensasjon ved inntektsbortfall på grunn av arbeidsløshet, sykdom, familiesituasjon eller alder. Folketrygdens ytelser kan deles inn i fire stønadskapitler med utgangspunkt i de fire behovssituasjonene beskrevet ovenfor. Matrisen nedenfor gir en oversikt stønadene og hvilke behov de skal dekke.

Tabell 4-1: Folketrygdens ytelser fordelt på formål og situasjon

	Dekning av utgifter	Hjelp til selvhjelp	Stønad til livsopphold
Arbeidsløshet			Dagpenger
Sykdom mv.	Stønad ved helse-tjenester	Sykepenger som aktivt virkemiddel	Sykepenger
	Grunnstønad	Hjelpemidler	Stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom
	Hjelpestønad	Ytelser under yrkesrettet attføring	Ytelser under medisinsk rehabilitering
	Stønad ved gravferd (yrkesskade)		Uføretrygd
			Yrkesskade
Familiesituasjon	Fødselsstønad til enslig mor	Stønad til barnetilsyn for enslig forsørger	Stønad ved fødsel og adopsjon
	Fødselsstønad til barnetilsyn for etterlatt	Utdanningsstønad for enslig far eller mor	Stønad til enslig mor og far
		Utdanningsstønad for etterlatt	Stønad til tidligere familiepleier
			Ytelser til gjenlevende ektefelle
			Barnepensjon
Alder			Alderspensjon

Hovedprinsippet i Folketrygden er at rettighetene er universelle, dvs. like for alle som er i samme livssituasjon. Rettighetene er som hovedregel ikke knyttet til yrkesstatus og dermed like for lønnstakere og selvstendige.

På noen enkeltområder er det imidlertid forskjeller i tryggedekning mellom selvstendig næringsdrivende og arbeidstakere. I dette delkapittelet skal vi beskrive de ytelsene det gjelder nærmere, særlig med hensyn til selvstendig næringsdrivendes rettigheter og begrunnelse for forskjeller i dekningsgrad.

Utvikling i sykepengerettigheter siden 1978

Hovedtrekkene i dagens rettigheter til sykelønn/-penger ble innført i 1978. Før 1978 varierte retten til sykelønn mellom ulike tariffområder. Selvstendige hadde samme rettigheter til sykepenger fra Folketrygden som lønnstakere, men mange lønnstakere hadde betydelige bedre dekning gjennom arbeidsgiver. I Folketrygdens sykepengeordning var det 3 karenstider, både for selvstendige og lønnstakere.

Bakgrunnen for avviket i sykepengedekning for lønnstakere og selvstendig næringsdrivende er todelt. I NOU 1976:23 ble det argumentert som følger:

For mange selvstendig næringsdrivende vil kortvarig arbeidsuførhet ikke influere på den inntekt som virksomheten tilfører ham eller henne. Av denne grunn vil ikke alle selvstendig næringsdrivende ha behov for samme dekningsnivå. Det vil derfor ikke være rimelig å påtvinge gruppen som helhet den høye premie som et dekningsnivå på 90/100 prosent ville betinge. Det laveste dekningsnivå for sykepenger bør imidlertid minst svare til gjeldende nivå medregnet forsørgingstillegg og under hensynta-ken til at sykepenger forutsettes å bli skattepliktig inntekt.

Det obligatoriske dekningsnivå for sykepenger til selvstendig næringsdrivende foreslås derfor satt til 65 prosent.

Som det framgår implisitt av avsnittet, la utvalget til grunn at de selvstendige som gruppe skulle finansiere sitt eget uttak fra Folketrygden. Gitt denne forutsetning, var det også rimelig at man ikke ville påtvinge de selvstendig en dekning utover det man antok at de ville ha behov for. 65 prosent dekning ble avledet av gammelt ytelsesnivå, hensyntatt endring i beskatning av sykepenger.

Reformen i 1978 innebar også innføring av obligatorisk arbeidsgiverbetaling av sykelønn de første 14 dagene med sykefravær. Utvalget argumenterte med at siden selvstendige var sin egen arbeidsgiver, måtte de dekke de første 14 dagene selv.

I tillegg ble det etablert en frivillig forsikringsordning tilknyttet Folketrygden. Tilleggsforsikringen har tre alternativer:

- 65 pst dekningsgrad av sykepengegrunnlaget og ingen karenstid (premie 2 prosent)
- 100 pst dekningsgrad av sykepengegrunnlaget og 16 dagers karenstid (tidligere 14 dager) (premie 2,6 prosent)

- 100 pst dekningsgrad av sykepengegrunnlaget og ingen karenstid (premie 9,9 prosent)

Arbeidsgiverperioden for sykelønn til lønnstakere ble utvidet fra 14 til 16 dager for arbeidsgivere med virkning fra 1.4.1998. Fra 1. januar 2002 ble arbeidsgiverperioden for selvstendige og frilansere økt tilsvarende.

Bortsett fra endringer nevnt over er sykepengeordningen til selvstendig næringsdrivende den samme som da den ble innført på 70-tallet.

For selvstendig næringsdrivende er det den pensjonsgivende inntekten som gir rett til sykepenger, ikke næringsinntekten. Det beregnes på grunnlag av gjennomsnittet av pensjonspoengtallene for de siste tre inntektsårene. Premiegrunnlaget regnes ut på bakgrunn av gjennomsnittlig næringsinntekt i de tre siste årene som er ferdigstilt når det søkes om forsikring.

Dagpenger

Reglene om dagpengeordningen finnes i folketrygdlovens kapittel 4. For å få rett til dagpenger må det foreligge tap av *arbeidsinntekt* på grunn av arbeidsløshet, og arbeidstiden må være redusert med minst 50 prosent. Næringsinntekt fra selvstendig næringsvirksomhet gir ikke rett til dagpenger. For en som har fått innvilget dagpenger, kan vedkommende bli selvstendig næringsdrivende og beholde dagpengene en viss tid under etableringsfasen. Frilansere derimot anses som ikke-ansatt lønnstaker og oppfyller derfor vilkårene om å være arbeidstaker og har under visse kriterier rett til dagpenger. Også næringsdrivende som er ansatt i eget AS kan under visse forutsetninger få rett til dagpenger.

Foreldrepenger

Frem til 1. juli 2008 var det slik at selvstendig næringsdrivende fikk mindre utbetalt i foreldrepenger enn arbeidstakere. Dette innebar at de som ikke tegnet frivillig tilleggforsikring for sykepenger fikk utbetalt 65 pst av beregningsgrunnlaget for næringsinntekt, og inntil 65 pst av maksimalbeløpet som tilsvarer 6 ganger grunnsatsen i folketrygden. Fra 1. juli 2008 får alle foreldre utbetalt 100 pst av beregningsgrunnlaget. Begrunnelsen for denne endringen var å legge bedre til rette for at selvstendig næringsdrivende mødre og fedre skal kunne kombinere barneomsorg og yrkesaktivitet. Lavere risikovilje blant kvinner betyr at økt sosial sikkerhet i forbindelse med svangerskap og fødsel kan stimulere flere kvinner til å etablere egen virksomhet. Et annet formål var å bedre det økonomiske grunnlaget for at fedre kunne ta omsorgen for sine barn, både under fedrekvoten og ved uttak av en større del av foreldrepengerperioden (Ot. Prp. nr. 51:2007-2008). Forbedring av selvstendiges rettigheter i 2008 ble motsvart av en økning i trygdeavgiften for selvstendige fra 10,7 til 11,0 prosent.

Fra hhv. 1. januar og 1. juli 2015 fikk selvstendig næringsdrivende samme rett til pleiepenger og omsorgspenger fra trygden som arbeidstakere gjennom budsjettforliket med Krf og Venstre høsten 2014, dvs. utbetalt 100 pst av beregningsgrunnlaget. Pleiepenger ytes fra første dag (som for arbeidstakere), mens

omsorgspenger gis etter en ventetid på 10 dager (hvilket skyldes at det er arbeidsgiverne som dekker de 10 første dagene for arbeidstakere).

Yrkesskade

Selvstendig næringsdrivende og frilansere omfattes ikke av folketrygdens yrkesskadebestemmelser. Alle arbeidsgivere plikter å tegne yrkesskadeforsikring for sine arbeidstakere. Selvstendig næringsdrivende og frilansere må tegne frivillig trygd for å få yrkesskadedekning, og dermed rett til særytelser ved yrkesskade. Årlig premie utgjør 0,4 prosent av forventet årsinntekt utenfor tjeneste.

5 Bruk av folketrygdens ordninger

Vi vil her vise tall for selvstendiges bruk av sykepengeordningen i Folketrygden samt selvstendiges forsikring mot sykdom.

Det ville også vært interessant å kunne vise (tidligere) selvstendiges bruk av AAP og uføretrygd, men det lages ikke statistikk som fordeler bruk av disse ytelsene på tidligere yrkesstatus. Det finnes registerdata som gjør det mulig å beregne fordelingen, men dette var ikke gjennomførbart innenfor tidsrammen vår.

5.1 Selvstendiges kjøp av forsikring av sykepengeytelser

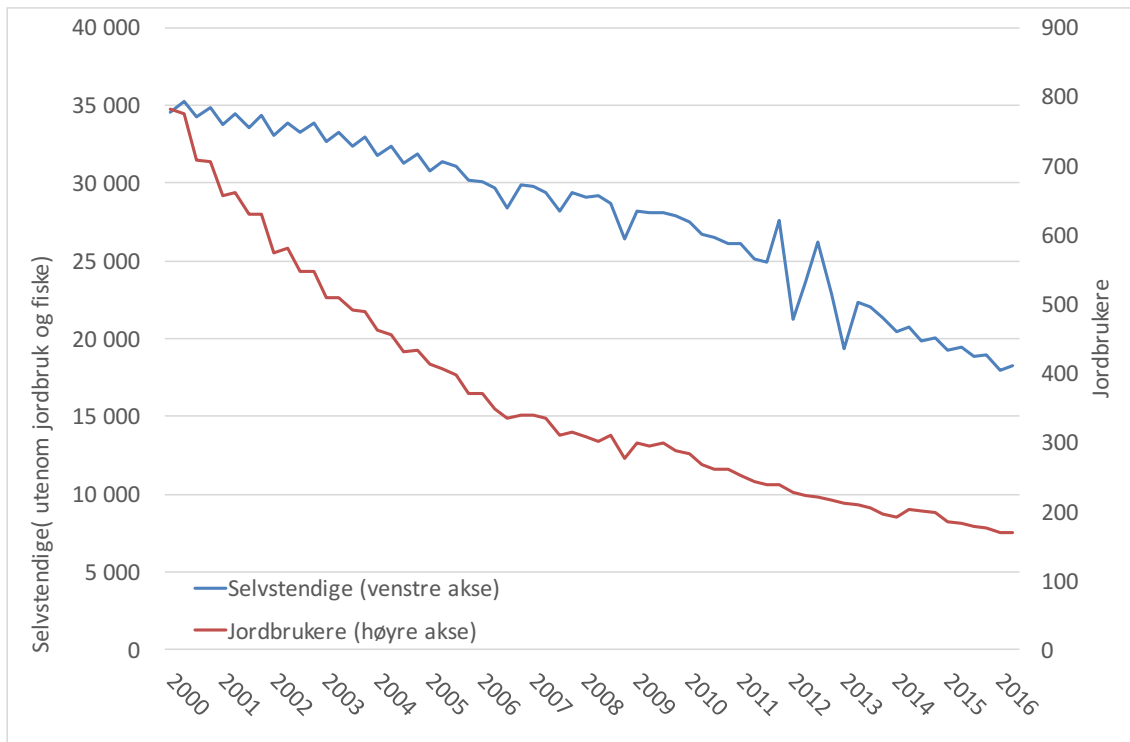
Selvstendige utenfor fiske har ikke rett til full inntektskompensasjon ved sykdom fra første sykedag, slik lønnstakere har.

Jordbrukere har rett til full kompensasjon, men først etter 16 dagers sykdom (tilsvarende "arbeidsgiverperioden" for lønnstakere). De kan imidlertid kjøpe forsikring som gir full kompensasjon fra første sykedag.

Sykepengegrunnlaget kan ikke overstige en inntekt på 6G verken for lønnstakere og selvstendige. Dette gjelder også selvstendige med forsikring. Maksimalt nivå på sykepenger tilsvarer 6G for lønnstakere, men 65 prosent av 6G for selvstendige uten forsikring som gir 100 prosent dekning.

Som Figur 5-1 viser, har kjøp av sykepengeforsikring blitt mindre vanlig. I 2000 var det omlag 35 000 selvstendige (utenom jordbruk og fiske) som hadde kjøpt forsikring. I 2. kvartal hadde tallet falt til vel 18 000. Omlag like sterkt fall har man sett for jordbrukere (fra 800 til 400). I jordbruket kan noe av dette fallet tilskrives at de er blitt færre jordbrukere.

Figur 5-1: Antall selvstendige med sykepengeforsikring

Kilde: NAV

Fra NAV har vi fått data for utbetaling av sykepenger fra Folketrygden fordelt på lønnstakere, selvstendige, kombinasjon selvstendig/lønnstaker, frilansere og arbeidsledige. Selvstendige er dessuten fordelt på jordbrukere, fiskere og andre samt på hva slags sykepengeforsikring de har.

I 2015 ble det utbetalt 35 763 mill.kr. i sykepenger fra NAV. Av dette, gikk 33 214 mill.kr. til lønnstakere.

Tabell 5-1: Sykepenger utbetalt av NAV i 2015 fordelt på yrkesstatus

Yrkesstatus	Utbetaling, mill.kr.	Andel
Lønnstakere	33 214	92,9 %
Selvstendige, utenom jordbruk og fiske	1 338	3,7 %
Jordbrukere	185	0,5 %
Fiskere	210	0,6 %
Andre	816	2,3 %
Sum	35 763	100,0 %

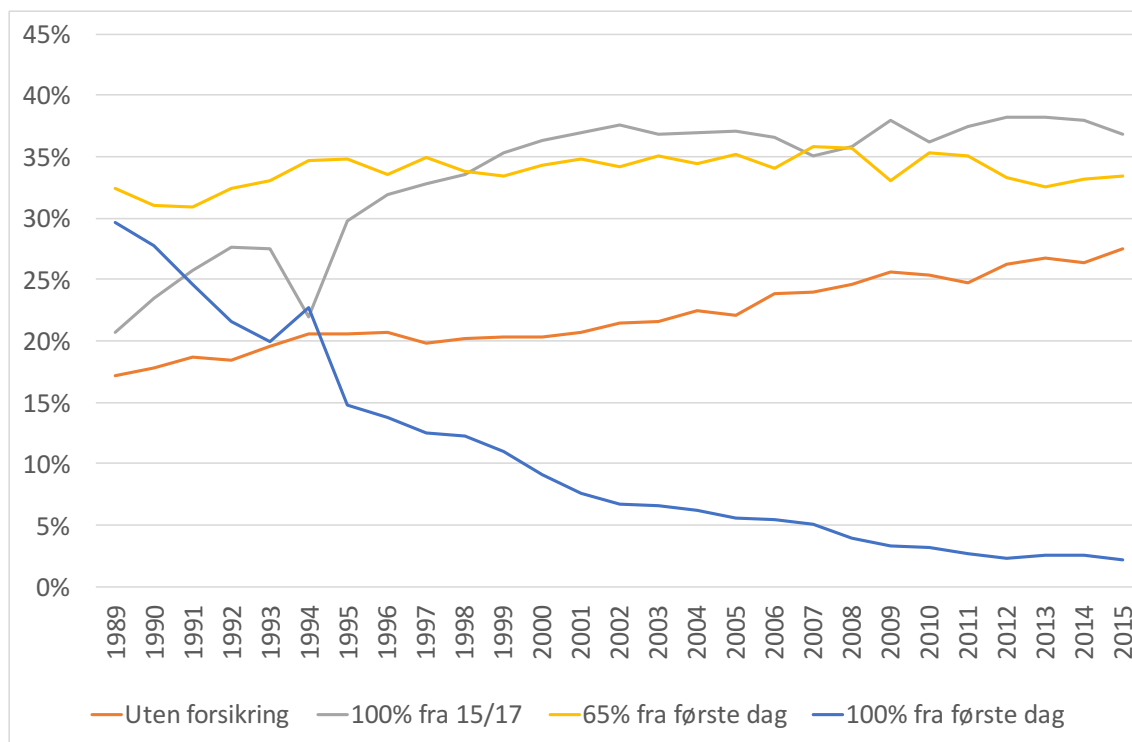
Kilde: NAV

Utbetalingene til selvstendige inkluderer utbetalinger på eventuell forsikring. Selvstendige mottok samlet 4,8 prosent av sykepengene. I tillegg kom mottakere med kombinert status (lønnstaker og selvstendig). Frilansere inngår i "andre".

Selvstendige forsikrer stadig mindre av sin sykepengeordning (jf. Figur 5-2). I 1989 gikk omlag 30 prosent av sykeutbetalingene til selvstendige som hadde full forsikring (100 prosent av inntektsgrunnlag fra første sykedag). I 2015 var

tilsvarende andel vel 2 prosent. I 1989 gikk 17 prosent til selvstendige uten forsikring. I 2015 hadde denne andelen steget til nær 28 prosent.

Figur 5-2: Utbetalinger til selvstendige (utenom jordbruk og fiske) fordelt på mottakers forsikring.

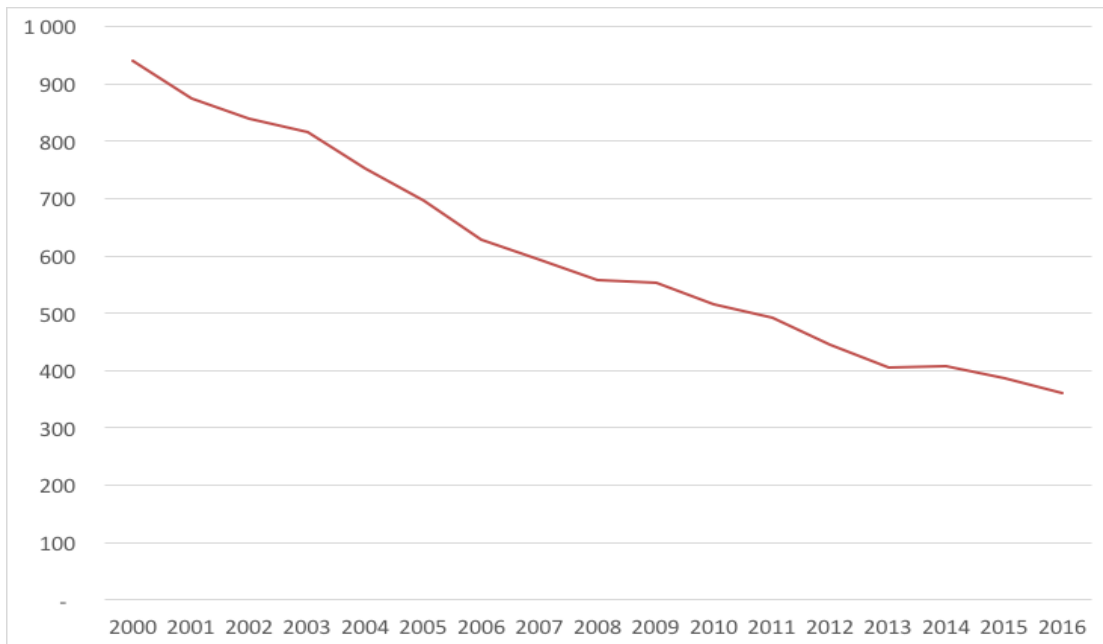

Kilde: NAV

Fra NAV har vi også fått premiegrunnlaget for forsikringene samt antall forsikrede. Dette har vi brukt til å beregne innbetalte premier.

Figur 5-3 viser innbetalte premier. Tallet for 2016 er årlig rate basert på tall for første halvår. Innbetalingene har sunket nesten hvert eneste år siden 2000.

Figur 5-3: Selvstendige utenom jordbruk og fiske – innbetaling på sykeforsikring. Mill.kr.

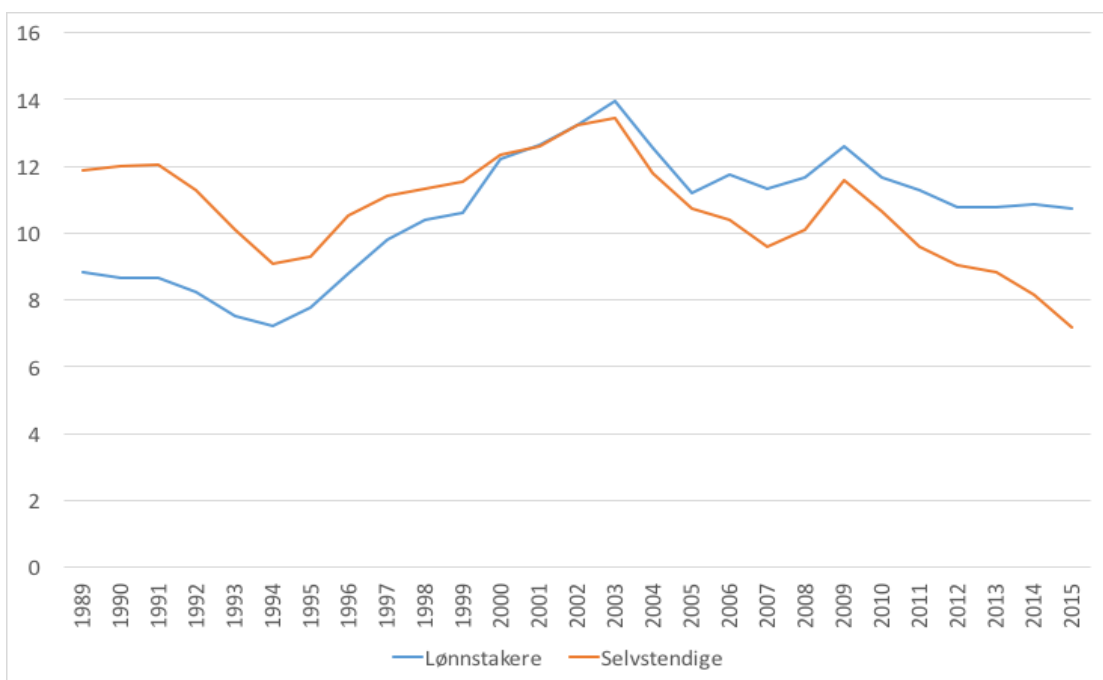

Kilde: NAV

5.2 Selvstendiges mottak av sykepenger

Fra NAV har vi fått tall for antall dager de har betalt sykepenger for, fordelt på lønnstakere og selvstendige. Vi har brukt tall for sysselsatte fra nasjonalregnskapet som grunnlag for å beregne gjennomsnittlige antall sykependedager per sysselsatt i hver av gruppene.

Figur 5-4: Antall dager med sykepenger fra NAV per sysselsatt

Kilde: NAV

Figur 5-4 viser at antall sykepengedager har variert en del over tid. Det er en klar tendens til at fraværet i de to gruppene har vist nesten parallelle endringer på kort sikt, kanskje drevet av endringer i regler og rutiner for sykmelding eller konjunkturelle forhold. Figuren viser også at selvstendiges bruk av ordningen har vist en fallende tendens når man ser perioden som helhet, mens lønnstakernes bruk har økt. Endringene er henholdsvis minus 40 og pluss 22 prosent for perioden 1989-2015 under ett. Figuren gjelder ikke selvstendige innenfor landbruk og fiskeri.

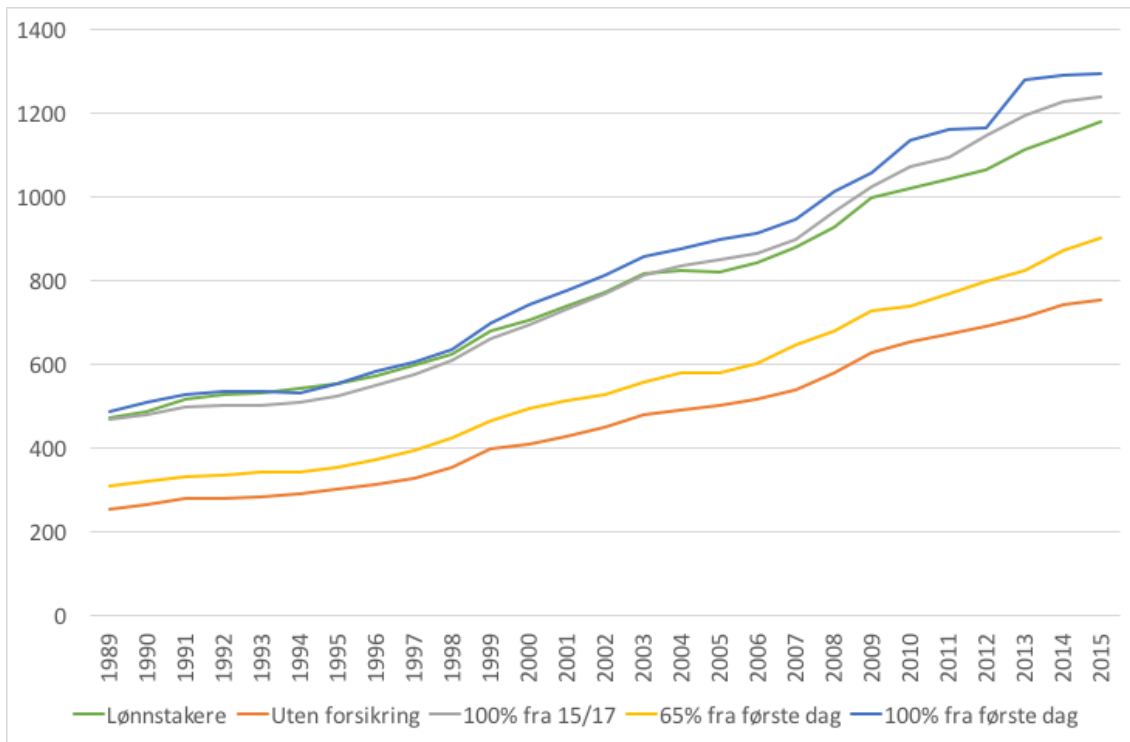
Forskning tyder klart på at jo høyere kompensasjon man gir til sykmeldte, desto høyere blir fraværet. Det kan derfor virke kontraintuitivt at selvstendige hadde høyere sykefravær enn lønnstakere på mesteparten av 90-tallet. Vi kan se to forklaringer på dette:

- Tallene for selvstendige inkluderer utbetalinger ”i arbeidsgiverperioden” for de som har tegnet forsikring for disse dagene. I tallene for lønnstakere er arbeidsgiverperioden ikke inkludert.
- Selvstendige som er syke, men som går tilbake til arbeid, får en ny karenperiode hvis de igjen blir syke (og ikke har forsikring). Dette kan bidra til at de blir tilbakeholdne med å prøve seg i arbeid.

I tillegg kommer at selvstendige som har problemer på jobben, ikke har gode alternativer til sykepenger. De har ikke rett til dagpenger, noe som kan føre til økt tilbøyelighet til å be om sykmelding.

Fra NAV har vi også fått antall sykepengedager og –tilfeller per år samt utbetalt beløp for selvstendige fordelt etter bruk av forsikring.

Figur 5-5: Utbetalte sykepenger per fraværdsdag. Lønnstakere og selvstendige med ulik sykepengeforsikring

Kilde: NAV

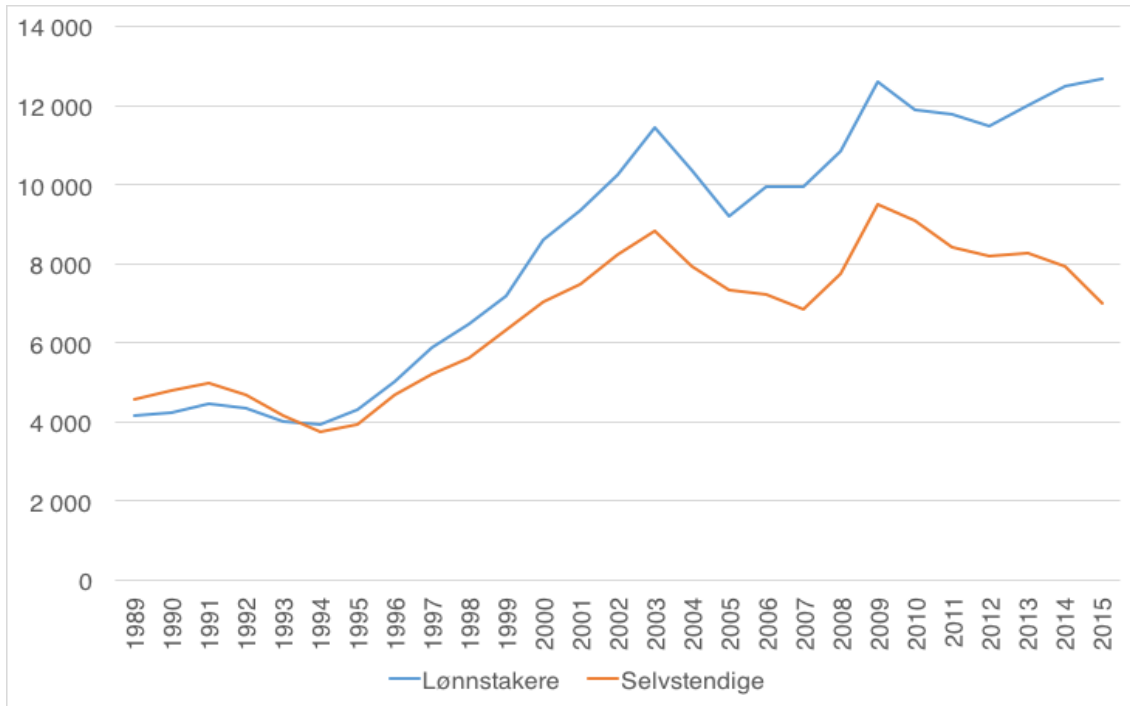
Figur 5-5 viser at kompensasjonen per dag er noe høyere for selvstendige forsikringer som gir 100 prosent kompensasjon. I beregningene er det ikke tatt hensyn til at selvstendige som ikke har forsikret seg mot karenstidene (14-16 dager), får null kompensasjon i karenstidene. Selvstendige som ikke har tegnet forsikring for å få full kompensasjon, har betydelig lavere sykepenge nivåer. Man kan anslå inntektsnivåene i de ulike gruppene ved å multiplisere sykepengebetalingene til selvstendige uten forsikring med 100/65. Resultatet tyder på at selvstendige uten forsikring har lavest inntektsgrunnlag (1 162 kroner per dag i 2015), mens de med 65 prosent kompensasjon fra første dag har høyest (1 389 kroner per dag). Lønnstakernes inntektsgrunnlag var i gjennomsnitt 1 164 kroner per dag. For alle gruppene gjelder det at inntektsgrunnlaget maksimalt kan utgjøre 6 G, noe som innebærer at gjennomsnittene er påvirket av dette taket.

5.3 Anslag på ytelse per sysselsatt

Det finnes ikke noe løpende register over selvstendig næringsdrivende med arbeidsinntekt. Dette gjør at det ikke er mulig å beregne sykepengeutbetalinger per sysselsatt like presist for selvstendig næringsdrivende som for lønnstakere.

Figur 5-6 viser beregningene av sykepenger per sysselsatt. I første halvdel av 90-tallet fikk selvstendige utbetalt like mye sykepenger (inkl. utbetalinger på frivillige forsikringer) som lønnsinntakere. Siden den gang har utbetalingene til lønnstakere vokst langt sterkere enn for selvstendige. Én faktor som har bidratt til dette er at selvstendige er litt stadig mindre tilbøyelige til å tegne sykepengeforsikring. Forskjellen mellom gruppene er nå over kr. 5 000 per år.

Figur 5-6: Sykepenger per sysselsatt. Lønnstakere og selvstendige (utenom jordbruk og fiske). Inkluderer selvstendiges utbetalinger på sykepengeforsikringer. Kroner per år.

Kilde: NAV, SSB (Årlig nasjonalregnskap) og egne anslag

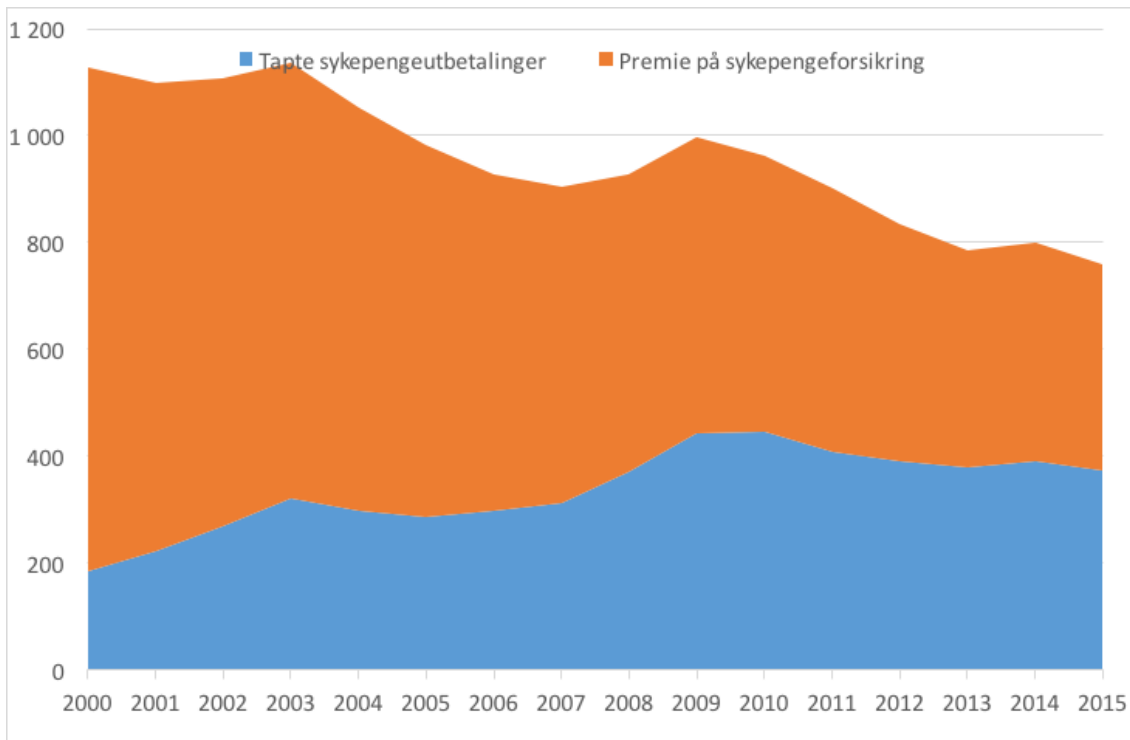
Vi har også beregnet hvor mer selvstendige ville fått fra sykepengeordningen hvis de hadde hatt samme rettigheter som lønnstakere. I denne beregningen har vi holdt sykkelønn fra arbeidsgiver utenfor. Grunnen til dette er at vi vil bruke anslaget til å sammenholde hvor mye selvstendige betaler til staten i skatt med hva de får tilbake i form av velferdsytelser.

Selvstendige med forsikring som dekker arbeidsgiverperioden får mer fra sykepengeordningen i denne perioden enn det de ville gjort som lønnstakere. Selvstendige med full forsikring fra første sykedag får dermed mer fra NAV enn de ville fått som lønnstakere (med samme fravær og inntekt). Slik vi har regnet, ville også de som får 65 prosent kompensasjon fra første dag mer fra sykepengeordningen enn de ville gjort som lønnstakere. For denne gruppen er det to virkninger som trekker i hver sin retning:

1. Som lønnstakere ville de ikke fått sykepenger fra NAV de første 16 dagene
2. De ville fått 100 prosent kompensasjon – istedenfor 65 prosent – fra dag 17.

Figur 5-7 viser at de selvstendiges tap har vist en fallende tendens fra vel 1 100 mill.kr. i 2000 til nær 800 mill.kr. i 2015. Tap i form av lave sykepengeutbetalinger har økt, men reduksjonen i forsikringspremiene har vært enda sterkere.

Figur 5-7: Selvstendige og sykelønnsordningen - tap som følge av lavere ytelse og betaling av forsikringspremier. Mill.kr.

Kilde: NAV, egne anslag

Beregningene av mindre-ytelser fra Folketrygden bygger på en forutsetning om at sykefraværet ville vært det samme selv om ytelsene var blitt endret. Forskning på årsaker til sykefravær etterlater liten tvil om at høyere ytelsesnivå gir høyere sykefravær⁶.

Bruker man samme anslag på antall sysselsatte selvstendige utenom jordbruk som vi redegjorde for i innledningen av avsnitt 5.2, får man at tapet per syssel-satt har falt fra omlag 10 500 kroner i 2000 til 5 700 kroner i 2015.

5.4 Andre ytelser

Som nevnt i kapittel 4, har selvstendige ikke rett til dagpenger eller yrkesskade-erstatning. Utbetalingene på disse ordningene var i 2014 henholdsvis 11 678 og 150 mill.kr.

Dagpengene utgjør omlag 5 000 kr. per lønnstaker. Selv om selvstendige ganske sikkert har betydelig høyere risiko for bli stående uten inntektsgivende arbeid enn det lønnstakere har, mener vi at fravær av dagpengerettigheter for næringsinntekt monner relativt lite sammenlignet med forskjellene i beskatning (jf. avsnitt 5.5).

⁶ Vi har bl.a. selv oppsummert noe av denne forskningen i Proba-rapport 2014-05 Internasjonale forskjeller i sykefravær

Selvstendige har samme rettigheter som lønnstakere til arbeidsavklaringspenger og uføretrygd. Utbetalingene på disse ordningene var til sammen nær 106 000 mrd.kr. i 2014. Det er mulig at fravær av full inntektskompensasjon for selvstendige ved sykdom ikke bare gjør at selvstendige har lavere sykefravær enn lønnstakere, men også at en lavere andel går over til AAP og uføretrygd. En slik sammenheng er vanskelig å påvise, men en eventuell effekt vil trolig ha liten betydning sammenlignet med forskjellen i beskatning.

5.5 Forskjeller i skattebetalinger

I dette avsnittet vil vi vise beregninger av hvor mye skattebetalingene for selvstendig næringsdrivende ville endret hvis næringsinntekt var blitt beskattet som lønn. Vi tar ikke hensyn til at en endring av skatteregler ville gi en endring i skattegrunnet.

Ettersom skattereglene og reglene for sykepenger ikke er de samme i alle næringer, har vi skilt ut primærnæringene og gjennomført beregningene kun for andre næringer.

Tabell 5-2: Beregning av skatteendringer hvis selvstendiges næringsinntekt ble beskattet som lønn. Selvstendige næringsdrivende med næringsinntekt som hovedinntekt

	2011	2012	2013	2014
Næringsinntekt, alle selvstendige	471 900	488 400	498 300	509 900
Næringsinntekt, utenom primær	471 900	488 400	498 300	509 900
Trygdeavgift, næringsinntekt (%)	11	11	11	11,4
Trygdeavgift på lønn (%)	7,8	7,8	7,8	8,2
Faktisk trygdeavgift	53 469	54 976	56 077	59 090
Beskatning som lønn				
Trygdeavgift	37 914	38 983	39 764	42 503
Arbeidsgiveravgift	63 281	65 065	66 368	67 480
Sum	101 196	104 048	106 132	109 983
Økt skatt ved beskatning som lønn	47 726	49 072	50 054	50 893

Kilde: SSB Inntektsstatistikk for personlig næringsdrivende, Skatteetaten og egne anslag

Vi anslår at hvis selvstendig næringsdrivendes næringsinntekt var blitt beskattet som lønn i 2014, ville dette gi nær 51 000 kr. i økte skatteinntekter per næringsdrivende utenom primærnæringene. Beregningen gjelder selvstendige næringsinntekt som hovedinntekt. Vi tar ikke hensyn til at næringsdrivende ikke

nyter godt av minstefradrag. Denne fordelene kunne i 2014 utgjøre inntil 22 705 kr. i redusert skatt på lønnsinntekt, men de aller fleste har noen utgifter som ville kommet til fradrag hvis lønnstakere hadde hatt samme fradragmuligheter som selvstendige, og fordelene vil for de fleste være en del lavere enn maksimalgrensen.

6 Samlet vurdering

Da sykepengeordningen ble reformert i 1978, ble det ført et eget regnskap for Folketrygden. Folketrygdens ytelser, inkludert deler av spesialisthelsetjenesten, ble i hovedsak finansiert med arbeidsgiveravgift og trygdeavgifter (kalt medlemsavgift), men disse inntektene var ikke tilstrekkelige og ”overføringer fra bevilgningsregnskapet” (fra andre deler av staten) økte raskt. I 1977 kom 4,7 mrd.kr. av samlede utgifter på 28,7 mrd.kr. fra andre deler av staten⁷. I 1979 var tilsvarende tall 6,9 og 36,3 mrd.kr. Grunnen til at man lot denne underdekningen vokse, var at man mente det var bedre for økonomien å øke andre skatter og avgifter enn de som var knyttet Folketrygden.

Står beskatningen av selvstendig næringsdrivende i forhold til hva de får fra Folketrygden? Dette spørsmålet er det neppe grunnlag for å besvare entydig. Det er flere grunner til dette:

Vi mangler informasjon om selvstendiges bruk av mange velferdsytelser. Dette gjelder bl.a. tallmessig viktige ordninger som uføretrygd.

En annen grunn er at det ikke er klart hvilken metode man bør for å beregne ”rettferdig” skatt for selvstendige opp mot lønnstakere og andre grupper.

- Lavere kompensasjonsgrad for selvstendige betyr ganske sikkert at de bruker sykepengeordningen mindre enn de ellers ville gjort. Skal man basere sammenligningen på hva utgiftene ville blitt med dagens bruk, men med kompensasjon som lønnstaker eller med hva utgiftene ville blitt når man tar hensyn til at økt kompensasjonsgrad ville gitt økt bruk?
- Folketrygden finansieres ikke med trygdeavgifter og arbeidsgiveravgift, men er integrert i statsbudsjettet og finansieres med en andel av statens samlede inntekter, herunder inntektsskatt fra både lønnstakere, selvstendige og næringsliv samt inntekter fra petroleumsvirksomheten, mv. Det er derfor ikke nødvendigvis helt rimelig å stille selvstendiges og lønnsinntakernes betaling av avgifter som tidligere var tilknyttet Folketrygden opp mot hva de får ut fra Folketrygden. I 2014 var samlede innbetalinger av trygde- og arbeidsgiveravgift på omlag 273 mrd.kr. NAV samlede utgifter var samme år på 428 mrd.kr. De skatteformene med systematisk forskjellsbehandling av lønnstakere og selvstendige tilsvarer omlag 64 prosent av Folketrygdens utgifter.
- Selvstendige har i gjennomsnitt høyere inntekt enn lønnstakere. I tillegg til at skattesystemet er progressivt, er det et tak på inntektsnivåene som kompenseres gjennom velferdsordningene. Disse progressive elementene er i gjennomsnitt en belastning for selvstendige. Dette er relevant hvis man er opptatt av rettferdighet mellom henholdsvis selvstendige og lønnstakere, men ikke hvis man er opptatt av at skattesystemet ikke skal

⁷ Tallene er hentet fra SSB, Statistisk Årbok 1980.

favorisere en organisasjonsform framfor en annen ved bruk av arbeidskraft.

Vi mener at de selvstendiges fordeler gjennom lavere beskatning av næringsinntekt mer enn oppveier dårlige inntektskompensasjon ved sykdom og manglende rettigheter ved bortfall av inntektsgivende arbeid. Hvis næringsinntekten til selvstendige med næringsinntekt som hovedinntekt var blitt beskattet på samme måte som lønnsinntekt, ville skattebelastningen for denne gruppen økt med vel kr. 50 000 per person, før man tar hensyn til at næringsinntekt ikke gir grunnlag for minstefradrag. Minstefradraget kunne i 2014 utgjøre en fordel på inntil kr. 22 721. I tillegg kommer at selvstendige får lavere inntektskompensasjon fra folketrygden ved sykdom og at de ikke har rett til dagpenger ved arbeidsledighet. Selv om man tar hensyn til at selvstendige ikke nyter godt av minstefradrag på næringsinntekt, har dårligere inntektskompensasjon ved sykdom og ikke får dagpenger basert på næringsinntekten, oppveier ikke dette fullt ut for lavere beskatning av næringsinntekt.

Vi har vært i kontakt med Bedriftsforbundet for å få innspill til andre ulemper for selvstendige. Bedriftsforbundet ga et tilbakespill hvor de viser til flere skatteregler de mener bør endres. Bl.a. peker de på at næringsinntekt ikke gir grunnlag for minstefradrag ved beregning av skatt. De andre skattereglene de mener bør endres mener vi ikke vil bidra vesentlig til å endre balansen mellom vilkår for lønnsarbeid og selvstendig næringsvirksomhet. Bedriftsforbundet viste også til de forskjellene i rettigheter i Folketrygden som vi har omtalt foran.

Kilder

Menon (2016): "Selvstendig næringsdrivende i Norge", Menon-publikasjon 14/2016

NOU 1976:23 "Omlegging av sykepengeordningen"

Ot.prp. nr. 4 (2001-2002) Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

Ot.prp. nr. 22 (2005–2006) Om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

www.lovdatab.no

www.ssb.no